

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK HÁBORÚ UTÁNI POLITIKÁJA

AVILÁG KÖZVÉLEMÉNYÉT változatlanul érdekli, vajjon az Egyesült Államok mit tesznek a háború után? Folytatják-e aktív világpolitikájukat, amelyet a jelen háborúban vállaltak, vagy pedig ismét visszahúzódnak az izolacionizmusba, mint az első világháború után? Elsősorban Angliát érdekli ez, mert ott ma azt hiszik, csak Amerikára támaszkodva lesznek képesek világhatalmi pozíciójukat megtartani és a nemzetközi együttműködésre irányuló politikájukat megvalósítani. Churchill június végén utalt erre, beszédével azt a benyomást keltve, mintha a két világhatalom között a háború utáni szoros együttműködés nagyjában máris biztosítva volna. Nem vitás, hogy Rooseveltt és kormánya lelkes híve a nemzetközi együttműködésnek, azonban a döntő szót mégis csak a közvélemény fogja kimondani, amelynek már a jövő évi elnökválasztáskor lesz alkalma akaratát ebben a kérdésben is érvényesíteni. A világháború utáni fordulat, amikor is Wilson politikáját jóformán máról holnapra dezavualták, túlságosan emlékeztetében van mindenkinek, semhogy bármelyik oldal is biztos kilátásokkal tekinthetne a jövő elé.

Kétségtelen, hogy az U. S. A. jövő állásfoglalása a közvéleménytől függ és a politikában nem szokatlan, hogy a közvélemény felfogását bizonyos kérdésekben hirtelen megváltoztatja. Különösen ott lehetséges ez, ahol kialakulása elé semmiféle akadályt nem gördítenek, ahol a legellentétebb felfogások is szabadon érvényesülhetnek. Azonban bármennyire áll is ez főleg az Egyesült Államokra, mégis felületes dolog volna azt hinni és azt állítani, hogy a közvélemény alakulása, változása csupán a véletlenül, a — szeszélyen múlik. Érett népek hallgatnák az okos szóra és meggyőződésük a körülmények mérlegelése alapján alakul ki. Ez ugyan nem zárja ki, hogy adott esetben hibásan, igazi érdekük ellenére döntsenek, de ez sem történik szükségszerűen szeszélyességből. A történelmi analógia, amire sokan előszeretettel utalnak, közelebbi vizsgálat után tulajdonképpen megszűnik analógia lenni és megcáfolja azt a könnyelmű hitet, mintha egyik vagy másik döntésnél mindössze szeszélyről lett volna szó. Természetesen nem tudjuk, hogy az Egyesült Államok népe a mostani kérdésben hogyan fog dönteni. Annál kevésbé tudhatjuk, mert nem ismerjük a döntés idejében fennálló helyzetet és nem ismerhetünk minden tényezőt, amely a döntésre kihatással lesz. Azonban, ha összehasonlítjuk a politikai helyzetet, mindazon politikai tényezőket, amelyek Wilson idején fennállottak, azokkal, amelyek Franklin D. Rooseveltt alatt érvényesülnek, akkor nem lesz nehéz megállapítani, hogy a kettő között mind tárgyi, mind pszichológiai tekintetben lényeges a különbség. Mint 25 évvel ezelőtt Wilson, a jelenlegi elnök is híve a nemzetközi együttműködésnek és egy megfelelő nemzetközi szervezetnek. Rooseveltt azonban egészen más alaptól indul ki, egészen másként látja az U. S. A. nemzetközi helyzetét, mint Wilson. Ha az amerikai közvélemény a wilsoni politikai célkitűzéseket annak idején elutasította is, abból nem következik, hogy most is ugyanazt teszi. Minden azon múlik, elfogadja-e a roosevelti indokolást, vagyis hogy ugyanúgy látja-e a világpolitikai helyzetet, mint a jelenlegi elnök? Ha Rooseveltnak sikerül saját szemléletét az amerikai közvéleménnyel elfogadtatni, akkor máris kilátás van arra, hogy célkitűzéseit is elfogadtatja vele annak ellenére, hogy 25 évvel ezelőtt ugyanazt a programot elvetette.

Winston Churchill állapítja meg a világháborúról írott munkájában (*The World Crisis. The Aftermath.* 1929, 148 l.): az amerikai népet minden tradíciója arra inti, hogy az óvilág ellentéteitől távolartsa magát. Az amerikai unió atyáinak minden tanítása — írta — Washingtontól Monroecig a benemavatkozás politikáját hirdeti. Wilson volt hadügy-

minisztere, Newton D. Baker pedig egy tanulmányában (Foreign Affairs New York, 1936) megállapítja, hogy az Egyesült Államok külpolitikáját 1914 augusztusáig a három következő alapelv jellemezte:

I. a Monroe-elv, 2. tartózkodás az olyan szövetségektől, amelyek Amerikát külpolitikai bonyodalmakba ránthatják, 3. a nyitott ajtó elve távolkeleti viszonylatban. Ez tulajdonképpen az amerikai izolacionizmus hitvallása. Maga a nyitott ajtó elve sem áll ezzel ellentétben, mert hiszen ez csak azt jelentette, hogy Amerika a többi hatalommal egyenlő feltételek mellett akar gazdasági tevékenységet folytatni ezen a területen. Az első világháborút megelőző időben az U. S. A. nem avatkozott bele az európai politikába annak ellenére, hogy a politikai helyzet nem egy ízben fejlődött háborús feszültséggé. Az amerikai tradíciónak megfelelően Wilson elnök a világháború kitérésakor szigorú semlegességét jelentette ki. Ebben odáig ment, hogy jóformán tudomást sem akart venni arról, hogy Európában háború folyik. A semlegeseknek nemzetközi szerződésekben biztosított jogaihoz dogmatikus merevséggel ragaszkodott, éspedig Angliával szemben nemkevésbé, mint a központi hatalmakkal szemben. A Lusitania elsüllyesztése alkalmával Németországhoz intézett jegyzékben többek között ezeket írta: az amerikai polgároknak vitathatatlan joguk van ahhoz, hogy a tengerek bármely területét, ahova őket legitímált üzleti érdekeik szólítják, behajózhassák. Wilson semlegességéről mind a német, mind az angol nagykövet meg volt győződve. Volt idő, 1916 második felében, amikor az U. S. A. viszonya a központi hatalmakkal kedvezőbb volt, mint Angliához. Bár az amerikai közvélemény részben az egyik, részben a másik hadviselő fél pártján állott, aminek főleg a sajtón keresztül adott kifejezést, maga a kormány ragaszkodott merev semlegesség! politikájához. Ez teljesen megfelelt a politikai bölcsek tanításainak. Bármilyen furcsán hangzik: Wilson semlegesség! politikájának is az izolacionizmus volt az alapja. A semlegesek jogaihoz való ragaszkodása abból a meggyőződésből fakadt, hogy az U. S. A. önmagának élhet, nem kell törődnie azzal, hogy a nagy világiján mi történik; az európai nemzetek ám teyenek egymás ellen, amit akarnak, az Únió nem hajlandó a különállás jogairól lemondani. Ha nem az izolacionizmus lett volna a vezető motívum, akkor az elnök aligha tudott volna a kísértésnek ellentállni, hogy főleg a világnézeti rokonság és rokonszenv szerint irányítsa politikáját. Erre egyébként a közvélemény is kényszerítette volna, ha az alapjában véve nem lett volna éppen izolacionista, mint ő maga. Az entente iránti szimpátiája azonban nem befolyásolta izolacionizmusát. Csak akkor tért el ettől, amikor Németország a korlátlan tengeralttjáró háborúval a semlegesek jogait súlyosan megsértette és amerikai polgárok életét és vagyonát veszélyeztette.

Ha nem is a háborúba lépés tényével, de azzal, hogy az Egyesült Államok sorsát a népszövetséghez akarta kapcsolni, Wilson letért az izolacionizmus útjáról, megtagadta, a bölcsek tanításait, amely szerint az Úniónak távol kell tartania magát egy „entangling alliance”-től. Wilsont erre az útra nem a reálpolitika vezette, hanem tisztán csak az ő humanizmusa, az a magas erkölcsi ideáloktól fűtött motívum, hogy a szenvedő emberiséget végleg megváltsa a háború rémétől. Erre a szerepre kezdettől fogva készült, bár úgy gondolta, hogy háborúba lépés nélkül fogja a békét közvetíteni. Számtalan beszéde utalt erre és valóban volt egy időszak, amikor a békeközvetítés küszöbön állott. Még mielőtt Wilson a háborúba lépett volna, az angol nagykövet feljegyezte róla, hogy „az emberiségnek halhatatlan szolgálatot szeretne tenni”. Mikor a háború végső szakaszában a döntőbírói szerep szinte önként hullott az ölébe, ezt a szándékát most már a népszövetség alapjainak lefektetésével szerette volna megvalósítani. Baker, volt hadügyminisztere említett tanulmányában számtalan nyilatkozatot közöl, amely ezt igazolja.

Wilson az Egyesült Államok gazdagságát és hatalmát akarta latba vetni, hogy az emberiségnek meghozza az örök békét. Persze az amerikai nép nem így gondolkozott. Nagyon is reálpolitikai szemmel nézte az eseményeket és természetesen nem akart a kelleténél több áldozatot hozni. A háborút győzelmesen befejezte és így azt gondolta, nincsen mit keresnie Európában. Különben is torkig volt a háborúval és irtózott minden kötelezettségtől, amely ránézve kétségessé tette a háború végleges befejezését. A nemes emberi ideálok fűtötte elnök túllépte hatáskörét, amikor nemzetének sorsát egy világszervezethez akarta kapcsolni. A közvélemény izolacionista maradt mindvégig és nem követte Wilsont

további útján. Egyébként az elnök nem szerencsés politikai taktikája is nagyban hozzájárult saját tragédiájához. Winston Churchill hibáztatta, mert semmit sem tett az amerikai közvélemény izolacionista beidegződöttségének semlegesítésére. Wilson általában véve nem volt jó politikai taktikus és belpolitikailag sem állott jól. Amikor Európában a béketárgyalásokat vezette, a szenátusban és a képviselőházban ellenzéke, a republikánus párt volt már többségben, amely függetlenül a külpolitikai orientációtól, mindenáron meg akarta öt- és pártját buktatni. Theodor Roosevelt, volt elnök akkoriban messze hallhatóan jelentette ki, hogy Wilsonnak már nincsen joga az amerikai nép nevében beszélni.

Wilson politikájának eredménytelenségét tehát arra kell visszavezetnünk, hogy az amerikai közvélemény, mely izolacionista tradícióban nevelkedett, nem látott semmi különös amerikai érdeket abban, hogy a népszövetség eszméjét magáévá tegye és annak érdekében kötelezettséget vállaljon. Ugyanakkor az elnök semmit sem tett, hogy a közvélemény felfogását megváltoztassa és meggyőzze arról, hogy a bensőséges nemzetközi együttműködés szűkebb amerikai érdekek is.

Nézzük mármost Roosevelttel esetét. A mostani elnök Wilsonnak lelkes párthíve volt és alatta tengerészeti államtitkár lett. Egyik életrajzírója megállapítja róla, hogy híve volt a népszövetségi gondolatnak, sőt a Wilson utáni elnökválasztás alkalmával a demokrata párt választási kampányát ennek az eszmének a jegyében vezette, bár tudta, hogy az akkori viszonyok között nem lesz vele sikere.¹ Más volt azonban az amerikai politikai helyzet 1939-ben, mint 1914 előtt. Minden izolacionizmusa ellenére az U. S. A. 1918 után Nagy-Britanniával flottaparitásra törekedett és azt el is érte. Ezzel azonban máris bejelentette igényét, hogy adott esetben beleszóljon a világpolitikába. A harmincas évek gazdasági krízisét odaát is rendkívül megéreztek, s lehetetlen volt nem szeregni tudomást arról, hogy ugyanazon okok a többi kontinensen, de főleg Európában azonos következményekhez vezetnek. Az amerikai népnek a világ többi nemzetével való sorsközössége nagyon is kézzel foghatóan beigazolódtott. Ennek megfelelően az U. S. A. a világ-gazdasági konferencián is résztvett, bár azt a Népszövetség hívta össze, sőt maga javasolta a vámfelegyverszüneti egyezmények megkötését.

Jelentékeny különbség volt az európai helyzetben is. 1914 előtt krónikus krízis mellett labilis egyensúlyállapot állott fenn. Ez sokáig lehetővé tette, hogy az időnként akuttá váló válságot diplomáciai eszközökkel áthidalják. Csak a szerajevói merénylet hozott ebben hirtelen fordulatot. Az U. S. A. akkoriban mindenképpen távol tartotta magát az európai politikától, amelyről azt hitte, hogy Amerika érdekeit nem érinti. Egészen más volt a helyzete a harmincas években. Míg 1914 előtt az európai katonai egyensúlyra a szemben álló csoportok féltékenyen vigyáztak, addig a harmincas években az európai helyzet rohamos fejlődést vett és az évtized második felében a katonai egyensúly is felborult. Még egy nagy különbségre kell rámutatnunk. Az 1914 előtti politikai fejlődés nem mutatott feltűnő irányzatot. Az egyes csoportok főleg taktikai célokat követtek, pozíciójukat biztosítani vagy némileg megjavítani akarták. Ezzel szemben a harmincas évek fejlődése világosan és határozottan a revizionizmus jegyében folyt, amit már stratégiai, sőt messzemenő stratégiai célnak lehet nevezni, mert hiszen az európai helyzet felszámolását jelentette. Nyilvánvaló, hogy erre a dinamikus fejlődésre Amerikának akkor is fel kellett néznie, ha nem volt is szándékában izolacionista álláspontját feladni.

Roosevelt nem is maradt tétlen. Mindenekelőtt az amerikai kontinens megszervezéséhez fogott hozzá, hogy egyrészt saját kontinensén mentesülve legyen külpolitikai komplikációtól, másrészt pedig az amerikai államokban

¹ Gerald W. Johnson: Roosevelttel Diktator oder Demokrat? Europa Verlag, Zürich, 1943. 97. 1.

adott esetben természetes szövetségeseket találjon. Az Anschluss még nem hozta ki nyugalmából az U. S. A. kormányát, azonban ugyanazon év (1938) májusának végén Cordell Hull külügyminiszter kijelentette, hogy a közép-európai fejlődés nyugtalanítja az U. S. A.-t. Szeptember végén Roosevelt beleszólt a német-csehszlovák vitába, amennyiben Hitlernek és Benesnek üzenetet küldött. Élesen reagált a német antiszemita politikára is, amelynek hatása alatt visszahívta Berlinből nagykövétét. 1939 januárjában a kongresszus előtt a semlegességi törvény revíziójáról beszélt, mert az szerinte a támadónak kedvez. Februárban Hull az Egyesült Államok fegyverkezésének fokozását kívánta. Márciusban Roosevelt újból a semlegesség revíziójával állott elő. Áprilisban Hitlerhez és Mussolinihoz felszólítást intézett, hogy idegen területeket ne szálljanak meg. Augusztusban pedig újabb felszólítást intézett a tengely vezetőihez a béke érdekében. Az európai háború kitörésekor az U. S. A. kormánya kinyilatkoztatta ugyan semlegességét, azonban most már a leghatározottabban a semlegességi törvénynek oly értelmű megváltoztatását szorgalmazta a kongresszusnál, hogy Angliának és Franciaországnak lehető legyen az Egyesült Államokban hadfelszerelési cikkeket beszerezni. Ez hamarosan bekövetkezett. Az U. S. A. álláspontját, még mielőtt maga is belépett volna a háborúba, a legvilágosabban a kölcsön- és bérleti törvény mutatja, amely a tengely ellen harcoló államoknak jóformán ingyen nyújt jelentékeny hadfelszerelési segítséget. Igaz, Roosevelt nem kötött nemzetközi szerződéseket, amelyeket ratifikálni kellett volna. A Szovjettel is csak katonai egyezményt kötött, amihez mint hadseregfőparancsnoknak joga volt. De mindaz, amit a háborúbalépés előtt tett, már nehezen egyeztethető össze az izolacionizmus elvével és semmiesetre sem volt semleges álláspont.

Roosevelt adminisztrációja külkereskedelmi téren is eltávolodott elődeinek izolacionizmusától, amely magas védővámokban jutott kifejezésre. 1938 márciusában ötéves elnöki évfordulója alkalmával a vámok lecsökkentése érdekében szállott síkra. Cordell Hull kezdettől fogva kereskedelmi szerződéseket kötött más államokkal, amelyek szorosabb gazdasági kapcsolatokat tettek lehetővé és egyben kölcsönösségi alapon a vámok leszállítására is vezettek. Ezt a politikáját következetesen folytatta és sikerült a kongresszustól ilyen szerződések megkötésére kellő felhatalmazásokat megkapnia. Eddig 30 szerződést kötöttek.

Ezzel a politikával teljesen összhangban állanak azok a kijelentések, amelyeket az elnök és a vezető kormányférfiak tesznek és amelyekkel az amerikai közvéleményt a nemzetközi együttműködés számára megnyerni igyekeznek. Már az Atlanti Chartában szó van az általános biztonság állandó rendszeréről. Ez évi újravizsgálásában Roosevelt a háború utáni együttműködés gondolatával foglalkozott, január elején a kongresszushoz intézett üzenetében pedig többek között ezt mondta: „A jövő Amerika gazdasági biztonsága veszélyeztetve lenne, ha nem sikerülne a világ többi részében a gazdasági életet stabilizálni.”

Februárban Lincoln Ábrahám születésnapja alkalmával tartott emlékbeszédében pedig így nyilatkozott:

„Ma minden amerikai saját és családjának személyes szabadsága más országbeli szomszédjának szabadságától függ. ... Saját ismereteim alapján állíthatom, feltétlenül szükséges, hogy a háború után is összetartsunk (t. i. az egyesült nemzetek) egy állandó béke biztosítása érdekében.”

Lelkes híve a háború utáni nemzetközi együttműködésnek Wallace, az U. S. A. alelnöke. Számtalanszor foglalt állást amellett, hogy az Egyesült Államok tartsanak ki a nemzetközi politika mai iránya mellett. Múlt év decemberében egy rádióbeszédében foglalkozott a háború utáni nemzetközi békeszervezet kérdésével, majd kifejezte azon reményét, hogy az U. S. A., a múlt tapasztalatain okulva, a nemzetközi politikában hatalmával arányban álló felelősséget fog vállalni. Érdekes, hogy ebben a

beszédében már utalt egy szűkebb európai összefogásra, amely egy univerzális világszervezet alkotó részét képezné. Ez év márciusában a Wesley-Egyetemen tartott előadásában ugyancsak részletesen foglalkozott háború utáni kérdésekkel, élesen állást foglalva az izolacionizmus ellen, amely szerinte rokonságban áll bizonyos mai európai ideológiákkal.

Cordell Hull már 1938-ban élesen szembe fordult az izolacionista szemlélettel. 1938 júniusában mondta, hogy az izolacionistáknak a nemzeti biztonságról szőtt álma keserű illúzió. T. i. az izolacionistáknak az a hite, hogy a nemzeti biztonságot el lehet érni, ha az U. S. A. a világnak hátat fordít. 1938 augusztusában pedig a következőket jelentette ki a State department vezetője:

„A fejlődés napról napra világosabbá teszi, hogy a mi saját helyzetünket mélyrehatóan érintik azok az események, amelyek a világ más részein bekövetkeznek.* Ezért szükségesnek tartja a többi nemzetekkel való együttműködést.

Igaz, Hull ezen nyilatkozatát az akkori európai helyzet váltotta ki, de ezzel mégis politikájának alap gondolatát juttatta kifejezésre.

Igen figyelemreméltó Hull első munkatársának, Sumner Welles külügyi államtitkárnak ez év áprilisában tett következő kijelentése:

„Meg vagyok győződve arról, hogy ha az amerikai nép a világ béke fenntartása érdekében nem vállalja a rá eső részt olyan módon, hogy a nemzetközi megállapodások útján létesített rendfenntartó szolgálathoz csatlakozik, vagy a gazdasági vagy politikai veszélyek kikerülése érdekében létesítendő nemzetközi együttműködésben valamilyen módon részt vesz, állandó világbékét nem lehet biztosítani. ‘ ‘

Ezekből a szemelvényekből elég világos képet nyerhetünk az amerikai kormány jövő szándékairól. Rooseveltt és munkatársai jóformán egy alkalmat sem mulasztanak el, hogy az amerikai közvéleményt ebben az irányban befolyásolják, hogy meggyőzzék arról, milyen súlyos hiba volt az első világháború után a nemzetközi együttműködésnek hátat fordítani és a világot sorsára bízni. Számtalanszor történik utalás a harmadik világháborúra, amely szerintük csak úgy kerülhető el, ha az U. S. A. aktív részt vesz a nemzetközi együttműködésben.

Ámde, ha Rooseveltt és munkatársainak gondolkodását ismerjük is, ebből még mindig nem vonhatunk le megbízható következtetést az U. S. A. háború utáni politikájára. Hiszen Wilson és kormánya is hajlandó volt a Népszövetséghez csatlakozni, azonban ez a szándékuk a közvélemény ellenállásán dőlt meg. Bár ma is számolni kell a közvélemény fordulásával, jövő állásfoglalása szempontjából mégis fontos, vajjon elfogadta-e Roosevelték tételét a nemzetközi együttműködés szükségességéről, vagy pedig páholyból nézi — mint huszonötévvel ezelőtt — az adminisztráció ez irányú törekvéseit?

Akik ismerik az amerikai népet, megegyeznek abban, hogy az izolacionizmus még nem halt ki. Ma az események, főleg Japán hadbalépésének hatása alatt elhallgatott ugyan, de számolni kell vele, hogy később újra jelentkeznek. Ami az izolacionizmus számszerű erejét illeti, a közvéleménykutató intézetek kétségtelenül megállapították, hogy az erősen visszaesett. Érdekes új válfaja az izolacionizmusnak az imperializmus, amely az U. S. A. biztonságát haditámaszpontok és fegyverkezés útján szeretné elérni. Vagyis önálló világpolitikát akar folytatni, nem pedig nemzetközi együttműködést. Ha izolacionista megnyilatkozások elmaradásából nem lehet is még végleges következtetéseket levonni, a közvélemény felfogására fontos körülmény, vajjon Rooseveltt belpolitikai ellenzéke külpolitikai terveit is elítéli-e, vagy pedig belpolitikai állásfoglalása, független a külpolitikától? Kétségtelen, hogy a republikánus párt külpolitikailag mindig tartózkodóbb magatartást tanúsított, mint a demokrata párt. Míg az utóbbi Wilson örökségét sohasem tagadta meg teljesen és mindig bizonyos elvi hajlandóságot mutatott a nemzetközi együttműködésre, addig a republikánusok általában elleneztek a kötelezettségek vállalását és csak esetről esetre voltak hajlandók a nemzetközi együttműködésben részt venni. Ma azonban nehéz a két párt között ilyen világos határvonalat húzni. A demokrata pártban is akadnak

izolacionisták, ugyanakkor Rooseveltt belpolitikai ellenzékének, a republikánus pártnak számtalan vezető tagja van, aki lelkes híve a háború utáni együttműködésnek. Mindenekelőtt a republikánus elnökjelöltre, Wendell Willkierre kell rámutatnunk, aki teljes mértékben támogatja az elnök külpolitikáját és a nemzetközi együttműködés megszervezésére irányuló törekvéseit, ő már most tovább kívánna menni Rooseveltnél, amennyiben a világ jövő rendjének alapjait máris világosan szeretné lefektetni. Nyíltan vallja a politikai és gazdasági internacionalizmust, ami alatt az egyes államok messzemenő nemzetközi kötöttségét érti. Még nincs eldöntve, hogy Willkiet a jövőben is fogják-e jelölni az elnöki tisztségre, annyi azonban kétségtelen, hogy pártjának változatlanul jelentékeny tényezője. Egy másik kiemelkedő alakja a republikánus pártnak Harold Stassen, Minnesota állam kormányzója, aki a nemzetközi együttműködés terén Wilsonnál is radikálisabb elveket vall. Ez év tavaszán alakult meg a republikánusoknak egy egyesülete, amely a háború utáni politikával foglalkozik és amely ugyancsak erélyesen síkra száll a háború utáni együttműködés érdekében. Mindenekelőtt egy népek tanácsának a felállítását kívánja és óva int az 1919/20-ban elkövetett hibák megismétlésétől. Nagy port vert fel ez év elején hat szenátornak a mozgalmá, amely oly értelmű szenátusi határozat kimondását kívánja, hogy már most létesítsenek a szövetségesek egy tanácsot a háború utáni kérdések tanulmányozására. Ennek a mozgalomnak a szenátusban számos republikánus híve van. A nyár folyamán pedig Vanderberg republikánus szenátor terjesztett be egy határozati javaslatot, amely azt kívánja, hogy a kongresszus már most döntsön olyan irányban, hogy az U. S. A. a háború utáni együttműködésben részt fog venni. A szenátusi mozgalmaknak azért olyan nagy a jelentőségük, mert a szenátusnak kell minden nemzetközi egyezményt ratifikálni. Ha tehát már most hozna kétharmad szótöbbséggel oly értelmű határozatot, hogy az U. S. A. a háború után résztvesz egy nemzetközi szervezetben, akkor ezzel a kormány szabad kezet kapna és nem fenyegetne az a veszély, hogy a szenátus később dezavualja az elnököt.

Mindez élénk bizonyítéka annak, hogy az Egyesült Államokban jelentékeny politikai tényezők, pártállásra való tekintet nélkül, támogatják a nemzetközi együttműködés politikáját. Ehhez vegyük hozzá, hogy ezek a különböző mozgalmak és tényezők állandóan foglalkoztatják a közvéleményt s ezzel a kérdéssel és ezáltal állandóan növelik a kooperacionisták táborát. Július második felében tért vissza Sir William Beveridge, az ismert angol szociálpolitikus, Amerikából és az ott szerzett benyomások alapján kijelentette, hogy az amerikai nép valóban fokozódó érdeklődést mutat a háború utáni együttműködés kérdése iránt.

Az amerikai helyzet megítélésére — mint látjuk — elég bő anyag áll rendelkezésre és pedig nem annyira vélemények, mint komoly tények. Ezek figyelembevétele mellett történelmi analógiáról beszélni nem lehet. Az Egyesült Államok közvéleményének döntésénél a következő tényezők jönnek figyelembe:

1. Rooseveltt mindenkor a különleges amerikai érdekekre helyezte a fősúlyt. Ha ő és munkatársai Wilsonhoz hasonlóan humanisztikus és univerzális szempontokat hangoztatnak is, ezeket a szűkebb amerikai érdekből kívánják érvényesíteni. Az U. S. A. gazdagságát és hatalmát nem a világ megváltása érdekében akarják feláldozni, mint annak idején Wilson, hanem a világbékét biztosítani akarják, — Amerika gazdagságának és hatalmának latbavetése útján — hogy ezzel saját népük számára biztosíthassák a békés, félelemtől és nélkülözéstől mentes fejlődést. A célkitűzés tehát sokkal realisabb és az átlag amerikai számára is meggyőzőbb.

2. Rooseveltt kezdettől fogva aktív európai politikát folytatott. Így az amerikai nép ma sokkal inkább tudatában van annak, hogy sorsa a világ többi nemzeteinek a sorsával függ össze, mint volt az első világháború idején.

3. A nemzetközi együttműködésnek minden pártban és minden társadalmi rétegben vannak lelkes hívei és hirdetői. A politikai életben komoly javaslatok formájában foglalkoznak vele, a közvéleményt szüntelenül ebben az irányban befolyásolják.

4. Az angol nép ma elsőrendű érdekének tartja, hogy az U. S. A. ne térjen vissza izolacionizmusába és ezért természetesen a maga részéről is igyekszik a kooperacionista mozgalmat erősíteni.¹

5. Az U. S. A. világpolitikai helyzete ma egészen más, mint volt 1918 után. A Japánnal való nyílt ellentét következtében a Távol-Keleten hatalompoitilkailag erősen érdekelve van, ugyanakkor a Szovjet jövő tervei és jövő pozíciója is szükségessé teszi számára az aktív európai politika folytatását.

Mindehhez vegyünk még két tényezőt. Az egyik, hogy Roosevelt elnök rendkívül rutinos és elismerten eredményes politikai taktikus.* 1944 végéig ő fogja vezetni az U. S. A. külpolitikáját. De nem lehetetlen, hogy negyedszerre is megválasztják elnöknek. A másik tényező, hogy a szövetségesek ma már számtalan nemzetközi intézményt létesítettek vagy terveztek, amelynek részben ugyan háborús funkciójuk van, de amelynek egy része a háború utáni időben fog tulajdonképpen működésbe lépni. Ezzel kapcsolatban a Times egy tavasszal Amerikában járt különtudósítója, miután ezeket az intézményeket röviden ismerteti, a következőt írja, amellyel egyben lezárjuk az U. S. A. háború utáni politikájáról folytatott elmélkedésünket:

„Mindez alkalmat ad az együttműködés gyakorlati alkalmazására és sok amerikai ezekben látja a jövő együttműködés folytatólagos alapjait. Az emocionális fordulat (vagyis a visszaesés az izolacionizmusba) azonban ennek ellenére is bekövetkezhet. Ámde sokan, akik esetleg hajlandók volnának egy papirostervet (Wilson népszövetségi tervezetét) szétszakítani, bizonyára vissza fognak rettenni attól, hogy szétromboljanak egy szervezetet, amely máris eredményesnek és jótékony hatásának mutatkozott».

TÖRÖK ÁRPÁD

¹ Az első világháború végen a két hatalom rivalitása nem szűnt meg. Lloyd George a békekonferencián a tengerek szabadságának tárgyalásánál kijelentette: Nagy-Britannia akár az utolsó guineát is elköltené, csakhogy megtarthassa flotta-főlényét mind az U. S. A., mind más nagyhatalommal szemben. Ezzel ellentétben Churchill nem régen jelentette ki, hogy az angol nép az U. S. A.-ra nem féltékeny.

² Politikai pályafutását egy meglepő taktikai sikerrel kezdte, ami további emelkedését biztosította. Erről részletesen említett életrajzírója ír.

³ L. Török Árpád: A kis államok. Magyar Szemle XLV. 61.